

Lenni Viertola

Kestävyyden tarkastelu vaateteollisuudessa kolmen yrityksen kautta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Insinööri (AMK)

Tuotantotalouden tutkinto-ohjelma

Insinöörityö

23.4.2024

Tiivistelmä

Tekijä:	Lenni Viertola
Otsikko:	Kestävyyden tarkastelu vaateteollisuudessa kolmen yrityksen kautta
Sivumäärä:	42 sivua + 5 liitettä
Aika:	23.4.2024
Tutkinto:	Insinööri (AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Tuotantotalouden tutkinto-ohjelma
Ammatillinen pääaine:	Kansainvälisen ICT liiketoiminnan johtaminen
Ohjaajat:	Lehtori Rakel Peltola

Opinnäytetyössä tutkittiin ja vertailtiin, miten kestävän kehityksen periaatteita toteutetaan vaateteollisuudessa. Yritykset valikoituivat opinnäytetyöhön, koska ennako-oletus oli yritysten kestävyystavoitteiden poikkeavan toisistaan, mikä mahdollistaa yritysten kesken suoritettavan vertailun. Kestävän kehityksen tulokulmaksi valittiin viisi pilaria eli 5 P:tä: planet, prosperity, people, partnership ja peace. Kestävän kehityksen viisi pilaria ovat YK:n Agenda 2030 seitsemästätoista tavoitteesta laaditut kehykset kestävän kehityksen toteutumisen seuraamiselle.

Opinnäytetyö sisältää kestävän kehityksen esittelyä sekä nykytila-analyysin vaateteollisuuden tämänhetkisestä tilanteesta kestävyiden osalta. Yrityksistä myös laadittiin nykytila-analyysit sekä esiteltiin yritysten kestävyystoimia.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös laatia työkalu yrityksille kestävyiden tarkastelua varten omassa toiminnassaan. Vertailtavat osa-alueet oli jaettu kolmeen osioon, jotka ovat työntekijät, tuotanto ja ympäristötoimet.

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Author: Lenni Viertola
Title: Examining sustainability in the clothing industry through three companies
Number of Pages: 42 pages + 5 appendices
Date: 23 April 2024

Degree: Bachelor of Engineering
Degree Programme: Industrial engineering
Professional Major: International ICT Business Management
Supervisors: Rakel Peltola, Lecturer

The thesis examined and compared how the principles of sustainable development are implemented in the clothing industry. The companies were selected for the thesis because the prior assumption was that the sustainability goals of the companies differ from each other, enabling a comparison between companies. Five pillars, i.e. 5 P's, were chosen as the income angle of sustainable development: planet, prosperity, people, partnership, and peace. The five pillars of sustainable development are the frameworks for monitoring the realization of sustainable development created from the seventeen goals of the UN Agenda 2030.

The thesis includes a presentation of sustainable development and a current state analysis of the current situation of the clothing industry in terms of sustainability. Analyses of the current state of the companies were also prepared and the companies' sustainability measures were presented.

The purpose of the thesis was also to prepare a tool for companies to examine sustainability in their own operations. The comparable areas were divided into three sections: employees, production, and environmental measures.

Sisällys

Lyhenteet

1	Johdanto	1
2	Tutkimussuunnitelma	1
2.1	Kvalitatiivinen tutkimus sekä vertailututkimus	3
2.2	Yritysten vertailu	3
3	Kestävä kehitys	4
3.1	Kestävän kehityksen 5 P:tä	5
3.2	Kestävän kehityksen merkitys ja haasteet vaatealalla	6
3.3	Keinoja kestävä kehityksen parantamiseksi vaatealalla	8
4	Kohdeyritykset	10
4.1	Patagonia	10
4.1.1	Työntekijät	11
4.1.2	Tuotanto	14
4.1.3	Ympäristötoimet	16
4.1.4	Yhteenveto	17
4.2	Zara	17
4.2.1	Työntekijät	17
4.2.2	Tuotanto	20
4.2.3	Ympäristötoimet	23
4.2.4	Yhteenveto	24
4.3	Shein	24
4.3.1	Työntekijät	25
4.3.2	Tuotanto	26
4.3.3	Ympäristötoimet	28
4.3.4	Yhteenveto	29
5	Vertailu	30
5.1	Vertailutaulukko	30
5.2	Patagonia	32
5.3	Zara	33
5.4	Shein	34

Liitteet

Liite 1. Fleckin haastattelututkimuksen pohjalta laadittu kuvaaja.

Liite 2: Patagonian tehtaalle FLA:n teettämän kartoituksen pohjalta laadittu taulukko.

Liite 3: Materiaalihankintojen jakautumistavoite.

Liite 4: Sheinin tavarantoimittajien jako toimitusketjussa.

Liite 5: Kestävyyden arviointitaulukko.

Lyhenteet

YK: Yhdistyneet kansakunnat.

SDG: Kestävän kehityksen tavoitteet.

GLWC: Global Living Wage Coalition. Järjestö, joka pyrkii tutkimuksen sekä suoran toiminnan kautta edistämään elinkelpoisen palkan toteutumista maailmalla.

ILO: International Labour Organization. YK:n alainen järjestö, joka hoitaa työntekoon sekä työvoimaan kuuluvia asioita.

FLA: Fair Labor Association. Järjestö, jonka tavoitteena on edistää työ-lainsäädännön noudattamista.

1 Johdanto

Opinnäytetyössä tutkittiin, miten vaatealalla toimivat yritykset noudattavat sekä ovat aikeissa toteuttaa kestävän kehityksen tavoitteita toiminnassaan. Opinnäytetyö on rajattu kolmeen vaateteollisuudessa toimivaan yritykseen, jotka ovat Patagonia, Zara ja Shein. Yritykset valikoituivat opinnäytetyön kohteeksi niiden erilaisuuden sekä yrityksistä välittyneen mielikuvan vuoksi, mikä on niiden ulkoapäin nähtävä panos kestävän kehityksen tavoitteiden täyttämisen suhteen.

Opinnäytetyössä on käytetty kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää sekä vertailua aineiston läpikäymiseen sekä vertailua yritysten välillä. Kestävän kehityksen raameiksi otettiin Yhdistyneiden Kansakuntien (YK:n) Agenda 2030 toimintaohjelma, johon on listattu 17 eri tavoitetta kestävän kehityksen toteutumisen suhteen vuoteen 2030 mennessä. Agenda 2030:n tavoitteita verrattiin yritysten netistä saatavilla oleviin toimintakertomuksiin sekä muihin vastaavanlaisiin aineistoihin. Aineistoista selvitettiin, mikä on yritysten nykytila kestävän kehityksen suhteen ja miten yritykset toimivat edistääkseen kestävää kehitystä sekä vertailtiin yritysten välisiä eroavaisuuksia tavoitteiden toteuttamisen suhteen.

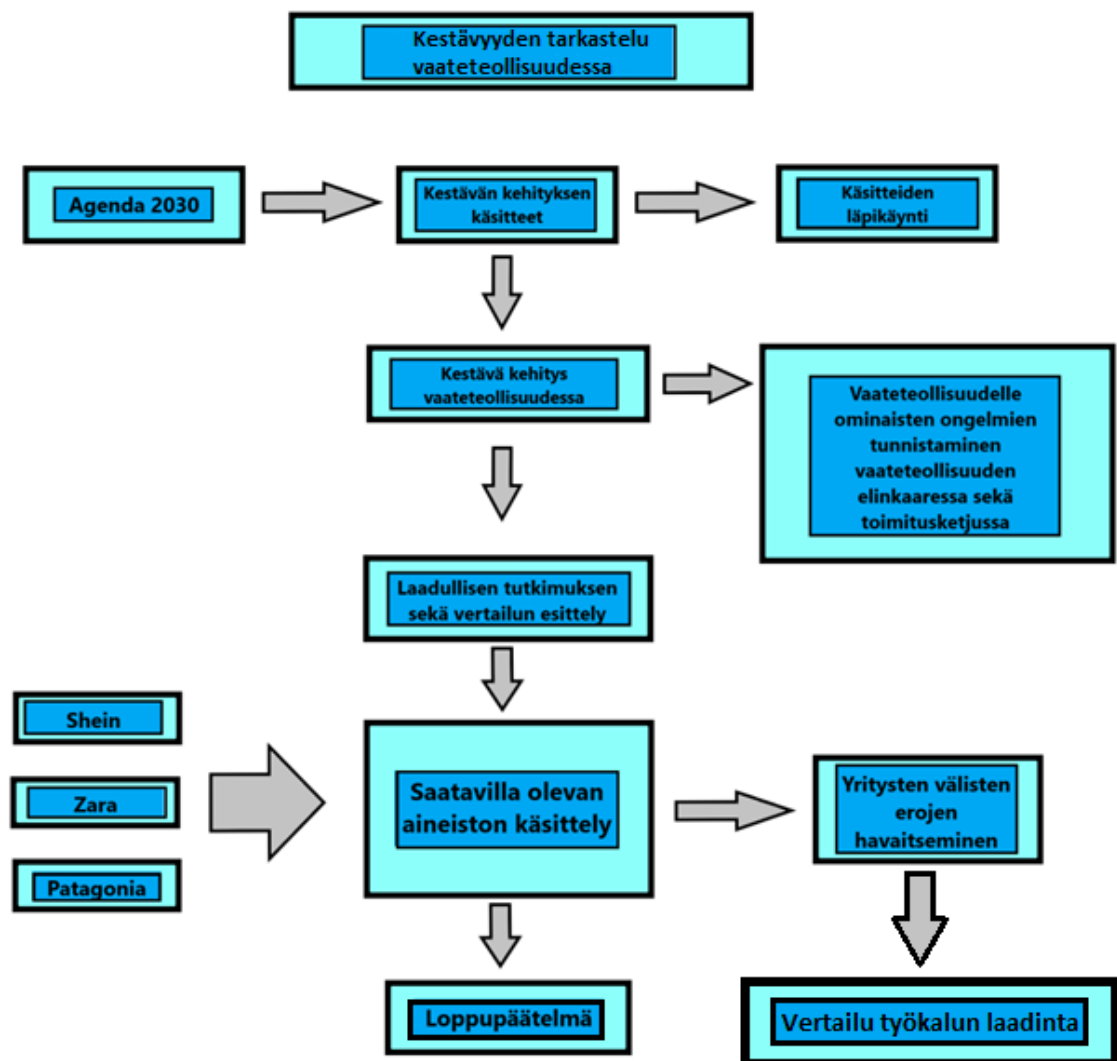
Tavoitteena opinnäytetyölle oli kerättyjen aineistojen pohjalta laatia raportti kestävän kehityksen toteutumisesta näiden kolmen yrityksen osalta ja yleisellä tasolla tuoda esille, miten kestävä kehitys näyttäytyy vaateteollisuudessa. Näiden lisäksi tavoitteena oli luoda yrityksillä vertailua varten yhdenmukainen työkalu. Aineistoista, joita yrityksistä saatiin löydettyä, pyrittiin ensimmäisenä havainnollistamaan nykytilaa ja sen jälkeen, mitä muutoksia mahdollisesti on tulossa tulevaisuudessa.

2 Tutkimussuunnitelma

Tutkimussuunnitelmaan kuuluu perehtyminen yritysten saatavilla oleviin aineistoihin ja ottaa selvää, miten eri vaateteollisuudessa toimivat yritykset ovat

ottaneet huomioon kestävän kehityksen tavoitteet omassa toiminnassaan. Yrityksiltä saatavilla olevan aineiston lisäksi hyödynnetään myös kolmansien osapuolien laatimia artikkeleita sekä selvityksiä, jos yrityksen sivuilla ei ole saatavilla riittävästi tietoa kestävyyden eri osa-alueista. Tavoitteena oli näiden kautta vertailla yritysten toimia YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin.

Kohdeyrityksiksi valittiin Patagonia, Zara ja Shein. Kaikilla näillä yrityksillä oli vuosikertomuksissaan saatavilla tietoa tavoitteista kestävän kehityksen suhteen, menetelmiä, miten pyrkiä niitä kohti sekä kuvauksia nykytilanteesta. Yritykset myös poikkesivat jokseenkin toisistaan, joten vertailukelpoisen datan saaminen oli mahdollista.

Kuva 1. Tutkimussuunnitelman hahmotelma.

Raportteihin tutustumalla etsittiin tietoa, jota pystyttiin heijastamaan YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin, Agenda 2030:n viiteen pilariin. Tutkimuksessa tavoitteena oli käyttää mahdollisimman tuoreita lähteitä tarkastelussa, sillä vastuullisuuden merkitys kasvaa ja kehittyy jatkuvasti.

2.1 Kvalitatiivinen tutkimus sekä vertailututkimus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimusmenetelmässä lähestymistapa tutkimuskysymyksen ratkaisemiseksi on tutkittavan aineiston ymmärtäminen syvämmiin. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että tutkittavaa aineistoa ei ole määrällisesti paljoa vaan että tutkittavaa aineistoa käydään läpi huolellisesti, niin että pyritään ymmärtämään aiheelle tyypillisiä ominaisuuksia sekä merkityksiä. (Jyväskylän yliopisto 2021.) Laadulliselle tutkimukselle on myös ominaista, että aineistojen käytön lisäksi tiedonhaku suoritetaan myös havainnointien ja haastattelujen kautta.

Vertaileva tutkimus vuorostaan on nimensä omaisesti tutkimusmenetelmä, jossa on tarkoitus vertailla tutkimuksen kohteita toisiinsa. Vertailevassa tutkimuksessa tyypillisesti tutkitaan joko ryhmiä, tilanteita tai muuttujia. Vertaileva tutkimus yleensä jaetaan kahteen päätyyppiin, joista ensimmäinen on kontrolloitu vertailututkimus. Tässä tutkittavaa ryhmää manipuloidaan, ja tutkija seuraa, minkälaisia vaikutuksia tällä on tutkimuksen kohteena olevaan ryhmään. Toinen päätyyppi on vuorostaan havainnollistava, missä tutkija ei puutu tutkimuksen kohteena olevan ryhmän toimintaan, vaan niin sanotusti sivusta tarkkailijana tekee havaintoja olemassa olevista eroista tutkittavina olevista asioista. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

2.2 Yritysten vertailu

Aineistojen läpikäynnin jälkeen laaditaan yritysten välistä vertailua varten taulukkomallinen työkalu vertailun yksinkertaistamista varten. Taulukon on tarkoituksena toimia sellaisena, että kaikkien vaateteollisuudessa toimivien yritysten

olisi mahdollista hyödyntää sitä omassa toiminnassaan. Taulukossa vertailun kohteina olevat osa-alueet tarkentuvat tutkimuksen edetessä.

3 Kestävä kehitys

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) asettamat vastuullisuustavoitteet, jotka tunnetaan paremmin kestävän kehityksen tavoitteina (Sustainable Development Goals eli SDG), muodostavat maailmanlaajuiset puitteet kestävän tulevaisuuden rakentamiselle. Nämä 17 keskeistä tavoitetta, jotka julkaistiin vuonna 2015, ohjaavat kansainvälistä yhteistyötä ja pyrkimyksiä parantaa globaalin maailman tilaa vuoteen 2030 mennessä. Seitsemäntoista tavoitetta pitää vielä sisällään 169 alatavoitetta, jotka ovat vielä tarkempia tavoitteita otsikoiden sisällä. (Suomen YK-liitto 2022.)

Kuva 2. Kestävän kehityksen seitsemäntoista tavoitetta. (Kestavakehitys.fi.)

Tavoitteet kattavat laajasti eri osa-alueita, kuten köyhyyden poistamisen, terveydenhuollon parantamisen, sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen, ilmastomuutoksen torjumisen ja paljon muuta. Ne heijastavat sitoutumista kestäväan kehitykseen, joka tasapainottaa taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöllisiä näkökulmia. Tavoitteiden seurantaan käytetään yli 200 eri indikaattoria, joiden lisäksi valtioilla oli vielä omia kansallisia mittareita. (Ulkoministeriö.)

Näiden tavoitteiden avulla pyritään luomaan maailmaa, jossa kaikilla ihmisillä on mahdollisuus hyvään elämään ilman äärimmäistä köyhyyttä, nälänhätää ja epätasa-arvoa. Näiden lisäksi myös ilmastonmuutoksen torjuminen on yksi kestävä kehityksen tärkeimmistä tavoitteista. Uusiutuvien energialähteiden lisääminen sekä aiheutuvien kasvihuonepäästöjen minimointi. (Kestavakehitys.fi.) Kestävän kehityksen tavoitteet tarjoavat suunnan, jonka avulla maailma voi yhteisvoimin edetä kohti kestävämpää, oikeudenmukaisempaa ja tasapainoisempaa tulevaisuutta.

Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista verrattiin YK:n Agenda 2030 tavoitteisiin. YK:n Agenda 2030 17 tavoitetta rajattiin viiteen keskeiseen pilariin, jotka tunnetaan 5 P:nä.

3.1 Kestävän kehityksen 5 P:tä

► People (Ihmiset)

Tavoitteena taata terveellinen elämä, koulutusmahdollisuudet, oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen.

► Planet (Planeetta)

Pyritään edistämään luonnonvarojen käyttämistä kestävällä tavalla, hillitsemään ilmastonmuutosta sekä ylläpitämään biodiversiteettiä eli luonnon monimuotoisuutta.

► Prosperity (Vauraus)

Edistetään kestävää talouskasvua, ihmisten vaurauden lisääminen sekä köyhyyden torjuminen.

► Partnership (Kumppanuus)

Kehitysyhteistyön lisääminen eri toimijoiden välillä, kuten hallitusten, yritysten ja kansalaisjärjestöjen välillä.

► Peace (Rauha)

Rauhan ja oikeudenmukaisuuden edistäminen kaikkialla maailmassa. Kestävien ja konflikti vapaiden yhteiskuntien luominen sekä ylläpitäminen.

Kuva 3. Kestävän kehityksen 5 P:tä. (Spark Success).

3.2 Kestävän kehityksen merkitys ja haasteet vaatealalla

Vaateala on jatkuvassa kasvussa oleva toimiala, mikä tarkoittaa sen kuormituksen ympäristölle kasvavan jatkuvasti. Tämän vuoksi sen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisen suhteen on suuri. Vaatteita on pakko olla myös jatkossa ja valmistusta lisätään jatkuvasti, sillä kysyntä kasvaa jatkuvasti maailman väestömäärän kasvaessa. Vaatealalla tulevaisuudessa tullaan keskittymään entistä enemmän toimitus- sekä valmistusprosessien kokonaisuormituksen pienentämiseen ja valmistuksesta aiheutuvien haittojen kaventamiseen ympäristöllä. Vaateteollisuudelle tulee tästä jo nyt ulkopuolisilta toimijoilta paineita, kuten esimerkiksi YK:lta.

Useat yritykset, jotka toimivat vaatealalla ovat ottaneet YK:n kestävän kehityksen tavoitteet omassa toiminnassaan huomioon. Vaateteollisuus aiheuttaa laskentatavasta riippuen noin 2-8 % maailman kasvihuonepäästöistä sekä kuluttaa noin 215 miljardia litraa vettä vuosittain. (UN Fashion Alliance.) Kysyntä kestävästi tuotetuille vaatteille kasvaa jatkuvasti, ja yritykset pyrkivät pysymään mukana kuluttajien kulutustottumusten muutoksessa sekä ottamaan huomioon oman panoksensa ilmastonmuutoksen ehkäisyssä.

Pikamuoti on vaateteollisuudessa tällä hetkellä suurin hiilijalanjäljen aiheuttaja. Pikamuoti määritelmältään edullista toimitusketjun jokaisessa vaiheessa sekä nopeata, jolloin vaateteollisuuden yritykset, jotka pikamuotia hyödyntävät pääsevät nopeasti mukaan trendin muutoksiin (Hayes, Adam 2024). Pikamuodille tyypillistä on myös hyödyntää edullisia raaka-aineita, jotka lähtökohtaisesti eivät ole kovin ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja. Näitä ovat muun muassa nylon ja polyesteri, jotka valmistetaan raakaöljystä eivätkä ole uusiutuvia materiaaleja. (State of Matter 2022.)

Ilmastonmuutoksen ehkäisyn lisäksi vaateteollisuuden yksi pidempiaikaisista ongelmista on ollut työntekijöiden heikot työolot kehittyvissä maissa. Kehittyvissä sekä halpatyötä suosivissa maissa työpisteet ovat ahtaita, epäergonomisia ja työntekijöille maksettava palkka jää yleensä alle minimipalkan. Ympäristötieteilijä Roland Geyerin mukaan pelkästään parantamalla 100 dollarilla viikossa vaatetehtaan työntekijöiden palkkoja, CO₂-päästöjä voitaisiin vähentää noin 65 miljoonaa tonnia. (Scandariato, Giuseppe). Väite perustuu rebound-teoriaan, jonka mukaan palkkojen noustessa kasvaneet valmistuskustannukset heijastuvat toimitusketjun jokaiseen vaiheeseen, jotka vähentävät kulutusta.

GLWC:n määritelmä minimipalkkatasosta:

”Palkka, jonka työntekijä saa tietyssä paikassa normaalilta työviikolta ja joka riittää takaamaan työntekijälle ja hänen perheelleen kunnollisen elintason. Ihmisarvoisen elintason tekijöitä ovat ruoka, vesi, asuminen, koulutus,

terveydenhuolto, kuljetus, vaatteet ja muut välttämättömät tarpeet, mukaan lukien odottamattomat tapahtumat.” (Global Living Wage Coalition.)

Vaatteiden valmistuksessa syntyy paljon jätettä. Valmistuksessa itsessään syntyy jätettä, mutta myös vaatteita ja jopa ihan käyttökelpoisia jää kierrättämättä ja päätyy kaatopaikoille todella suuria määriä vuosittain. Keskimäärin vaateteollisuudesta syntyy jätettä noin 100 miljoonaa tonnia vuosittain. Perspektiivin antamiseksi, määrä vastaa kuorma-auton lavallista jätettä per sekunti. (Igini, Martina 2023.) Suurin osa vaatteista, jotka eivät syystä tai toisesta päädy jälleenmyyntiin, päätyvät kehittyviin maihin vaatteille tarkoitetuille kaatopaikoille. Näistä kaatopaikoista suurimmat sijaitsevat Afrikassa, Ghanassa ja Keniassa. Koska vaatteet lähtökohtaisesti eivät maadu maastoon, niistä erittyy kemikaaleja pitkän ajan saatossa ympäristöön, mikä täten tuhoaa lähialueiden biodiversiteettiä.

3.3 Keinoja kestäväen kehityksen parantamiseksi vaatealalla

Keinoja kestävyuden parantamiseksi vaateteollisuudessa on mietitty monilla tasoilla: lähtien kuluttajan omista kulutustottumuksista, yritystasolta kestävämpien tuotantotapojen löytämiseksi aina valtion tasolle asti. EU:n komissiossa on esimerkiksi ehdotettu kokonaan pikamuodin lopettamista vuoteen 2030 mennessä, mikä pakottaisi yritykset nopealla tahdilla etsimään kestävämpiä tuotantomenetelmiä sekä panostamaan tuotteisiin, joilla on pidempi elinkaari. (Rankin, Jennifer 2022.)

Yksilötasolla on mahdollista myös vaikuttaa vaateteollisuuden kestävyYTEEN. Suosimalla mahdollisimman lähellä tuotetuista materiaaleista valmistettuja sekä eettisesti tuotettuja vaatekappaleita tarjoavia brändejä on mahdollista osallistumisellaan lisätä kysyntää. Tämän johdosta voi syntyä tarjontaa enemmän tämän kaltaisille palveluille. Hyvä esimerkki tästä on esimerkiksi kierrätettyjen vaatteiden jatkuvasti kasvava suosio. Ihmisten kulutustottumusten muuttuessa jatkuvasti enemmän ympäristölle ystävällisempään suuntaan myös käytettyjen vaatteiden kysyntä on ollut jatkuvassa kasvussa. Kysynnän kasvaessa liikkeiden määrä, jotka tarjoavat käytettyjä vaatteita myös kasvaa. Käytettyjen

vaatteiden jälleenmyynti on nykyään myös netissä mahdollista ja uusia palvelun tarjoajia tulee lisää jatkuvasti. (Benissan, Ezreen 2023.)

Liitteessä 1 on esitetty käytettyjen vaatteiden suosion kehityksestä vuosina 2019-2023. Kuvaajan aineistona on käytetty Anna Fleckin Statistaan 2023 laatimaa haastattelututkimusta. Haastattelu toteutettiin kahdeksassa maassa 18–64-vuotiaiden kesken. Haastatteluun osallistuneilta kysyttiin, ovatko he ostaneet yhtään käytettyä vaatetta viimeisen 12 kuukauden aikana vuonna 2019 ja uudelta ryhmältä vuonna 2023. (Fleck, Anna 2023.)

Taulukko 1. Fleckin haastattelututkimuksen pohjalta laadittu kuvaaja.

<i>Maa</i>	<i>% - 2019</i>	<i>% - 2023</i>
Iso-Britannia	50	61
USA	49	60
Ranska	40	57
Saksa	41	55
Mexico	48	54
Brasilia	44	48
Espanja	36	46

Etelä – Korea	31	37
----------------------	-----------	-----------

Yksi tuoreimmista innovaatioista, joka on kehitteillä, on blockchainin eli digitaalisen lohkoketjun avulla suoritettava materiaalien alkuperän seuranta. Teknologia voisi mahdollistaa vaatteiden valmistukseen käytettyjen materiaalien hiilijalanjäljen ja eettisyyden seurannan lisäksi myös mahdollisuuden virtaviivaistaa toimitusketjua vähentämällä paperityötä, koska tieto voitaisiin jatkossa säilöä tuotteen digitaaliseen arkistoon. Blockchainin käyttöönotto myös helpottaisi jatkossa huomattavasti kestävästä kehityksestä valvovien organisaatioiden toimintaa tehden koko toimitusketjusta läpinäkyvämpää ja helpommin seurattavaa. (TraceX Technologies 2024; Raja, Kirtana 2023.)

4 Kohdeyritykset

Tarkasteluun valitut kohdeyritykset olivat Patagonia, Zara ja Shein. Kaikista yrityksistä oli saatavilla tietoa yleisellä tasolla toiminnastaan sekä kaikki tarkasteluun valitut yritykset olivat kuvailleet tavoitteitaan kestävästä kehityksestä tavoitteiden toteutumisen suhteen nettisivuillaan. Tutkimukseen valitut yritykset myös profiloituvat keskenään eri tavalla liittyen kestäväyyteen tehden niistä hyvät vertailukohteet.

4.1 Patagonia

Patagonia on 1973 perustettu yhdysvaltalainen vaateketju. Patagonian vuosittainen liikevaihto on noin 1,5 miljardia dollaria, ja se operoi lähes jokaisella mantereella työllistäen noin tuhat työntekijää. Vaatevalmistajana Patagonia on keskittynyt pitkälti ulkovaatteiden tarjoamiseen sekä muuhun retkeilyyn liittyvien oheistarvikkeiden valmistukseen. Patagonia on myös vaatevalmistajana profiloitunut ympäristöön liittyviin kysymyksiin osallistujana, ja se pyrkii tekemisissään ottamaan laaja-alaisesti huomioon kestävästä kehityksestä tavoitteet. Patagonian

toiminnassa korostuvat erilaiset toimenpiteet sekä yrityksen käytössä olevat työkalut, joilla he edistävät vastuullisen liiketoiminnan edistämistä. (Patagonia.)

4.1.1 Työntekijät

Patagonia on sitoutunut parantamaan työntekijöiden oloja jokaisella tasolla ja etenkin niiden, jotka työskentelevät vaatteiden valmistuksen parissa. Patagonia on sivuillaan kertonut monista eri ohjelmista, joilla heidän on tarkoitus parantaa työntekijöiden työoloja, turvallisuutta ja oikeudenmukaisuutta kokonaisvaltaisesti tehtailla sekä materiaalien toimittajien, jotka huolehtivat valmistukseen käytettyjen materiaalien saatavuudesta. Vaikka edellä mainitut ryhmät eivät olekaan suoraan töissä Patagonialla vaan valmistuskumppaneita, Patagonia toimii heidän kanssaan tiiviissä yhteistyössä varmistaakseen työolojen parantumisen tapahtumisen.

Patagonia on toimintansa kaikilla tasoilla sitoutunut noudattamaan ILO:n eli kansainvälisen työjärjestön standardeja työntekijöidensä aseman parantamiseksi sen kaikissa yhteistyömaissa. ILO-standardit kattavat kysymykset liittyen työaikaan, palkkaan, turvallisuuteen, sukupuolten tasa-arvoon sekä syrjinnän torjuntaan. (International Labour Organization.)

Patagonia on yksi FLA:n eli Fair Labor Associationin perustajajäsenistä, mikä kertoo yrityksen omistautumisesta työntekijöiden aseman parantamiseksi monella eri tasolla. FLA:n tavoitteena on antaa asiakkaille, jotka ovat kiinnostuneet kestävästä kehityksestä mahdollisuuden tarkastella toimitusketjun eettisyyttä läpinäkyvästi. FLA suorittaa satunnaisia tarkastuksia tehtaalle ja kaikki heidän teettämänsä raportit ovat julkisia sekä luettavissa heidän sivuiltaan. Viimeisen tarkistus Patagonian tehtaalle suoritettiin Thaimaassa heinäkuussa 2023. Tehtaalla, jossa on noin 1900 työntekijää löydettiin yhteensä vain 8 rikkomusta. (Fair Labor 2023.)

Taulukko 2. Patagonian tehtaalle FLA:n teettämän kartoituksen pohjalta laadittu taulukko. (Fair Labor 2023.)

FLA Code Element	Number of Violations
Employment Relationship	2
Health, Safety and Environment	4
Hours of Work	1
Nondiscrimination	1

Palkkojen maksun suhteen Patagonialla on vielä parannettavaa vuonna 2022 kymmenen tehdasta 29:stä maksoi vaatteiden kokoonpanon työntekijöille riittävää palkkaa maan elintasoon nähden. Patagonia tiedostaa tämän ongelman omilla sivuillaan ja on määritellyt sen tavoitteena nostaa tehdastyöntekijät palkkakuopasta vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi Patagonia on ottanut avukseen eri avunanto organisaatioiden henkilöstöä ja kehittämällä tehtaiden kanssa järjestelmää, jonka avulla taataan elämiseen tarvittava riittävä palkka myös tilanteissa, jossa talouden suhdanteet heilahtelevat. (Patagonia, Living Wage.)

Patagonia tukee toiminnassaan Global Living Wage Coalitionin määritelmää työntekijälle maksettavasta minimipalkasta näiden työpanokseen nähden. Strategia Patagonialla työntekijöiden ansiotason parantamiseksi perustuu suoraan tehtävään yhteistyöhön vaatteita valmistavien tehtaiden kanssa. Patagonia myös sitoutuu eri avunanto organisaatioiden kanssa yhteistyöhön ja aikoo läpinäkyvästi jakaa toimenpiteensä. Patagonia on käynnistänyt omassa

toiminnassaan erilaisia pilottihankkeita paikallisesti tehtaiden kanssa tutkiakseen lähestymistapoja ongelman ratkaisemiseksi.

Patagonia on myös osallistunut suoraan toimintaan. Vuonna 2023 yritys lähti julkisesti tukemaan protesteja vähimmäispalkkojen korotusta vaatealalla Bangladeshissa, jotta ne vastaisivat GLWC:n ja Bangladesh Institute of Labour Studiesin määrittelemää tasoa, joka on 208 \$ kuukaudessa täydestä 40-tuntisesta työviikosta. Patagonia sai suurena yrityksenä kerättyä tavoitteelle laajemmin huomiota. (Yurkevich, Vanessa 2023.)

Osa Patagonian tavarantoimittajista käyttää epäoikeudenmukaisessa asemassa olevia siirtotyöläisiä tehtaidensa työntekijöinä. Työnantajilla on usein tapana käyttää kolmansien osapuolien työvälittäjiä tämänkaltaisen edullisen työvoiman hankkimiseksi. Työntekijöitä houkutellaan maista, joissa on huono tulotaso tulemaan työskentelemään työvälittäjien kautta vaatetehtaisiin, jossa tulotaso on väitetysti moninkertainen verrattuna heidän lähtömaihinsa. Yleensä työntekijältä vaaditaan maksua tästä mahdollisuudesta, joka on yleensä muutamia tuhansia. Tultuaan töihin vaatetehtaalalle, missä tulotaso ei olekaan niin korkea kuin oli luvattu, työntekijä on orjuutta muistuttavassa tilanteessa. Työntekijä on riippuvainen vieraassa maassa työpaikastaan, jotta pystyy maksamaan velkansa työvälittäjille. (Patagonia.)

Pääasiallisesti Patagonialla tämä ongelma ilmenee Taiwanissa missä heidän kangasmyllynsä sijaitsevat. Työntekijät tulevat tyypillisesti Kaakkois-Aasiasta, Thaimaasta, Vietnamista, Indonesiasta ja Filippiineiltä. Julkisuuteen on tullut tapauksia, joissa työntekijä on pahimmillaan joutunut maksamaan mahdollisuudesta työskenellä jopa 7000 dollaria. Ongelman ratkaisemiseksi Patagonialla on aloitettu Migrant Worker-ohjelma, jonka tarkoituksena on parantaa maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden asemaa sekä ennaltaehkäistä tilanteita, missä he tulisivat hyväksikäytetyiksi. Ohjelmassa on aktiivisesti kaksi työntekijää valvomassa kehityssuunnan muuttumista Migrant Worker-ohjelman mukaisessa suunnassa, joista näistä työntekijöistä toinen on Kaliforniassa ja toinen on suoraan Taiwanissa. Patagonia myös tekee yhteistyötä muiden ulkoilu- ja

vaatetusalalla toimivien yritysten kanssa sekä kestävästä kehitystä edistävien järjestöjen kanssa, jotka operoivat Taiwanissa saadakseen edistettyä vastuullista rekrytointia paikallisesti. (Patagonia, Migrant Workers 2020.)

Yksi yrityksistä, jonka kanssa Patagonia tekee tiivistä yhteistyötä, on suomalainen Finnwatch, joka on erikoistunut ihmisoikeuksiin sekä ilmastokriisin ennaltaehkäisemiseen. Yhdessä Finnwatchin kanssa Patagonia käy läpi valmistajien kanssa ilmenneet työntekijöihin liittyvät ongelmat. (Finnwatch.) Näiden lisäksi Patagonia tekee tiivistä yhteistyötä valtiollisella tasolla Taiwanin työministeriön ongelman vähentämiseksi. Tulevaisuuden tavoitteena on jatkaa yhteistyötä maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden ongelmien kitkemiseksi.

4.1.2 Tuotanto

Tuotannon kestävyys seurataan tapahtuu työkaluilla, joita käytetään laajasti vaatealalla. Lisäksi Patagonia tunnustaa toiminnassaan kolmannen osapuolen käyttämät materiaalien sertifiointitavat, kuten Bluesign järjestelmän. Bluesign on Sveitsissä kehitetty kestävä kehityksen standardi, joka on suunnattu tekstiilien valmistuksen, kemiallisten aineiden tavarantoimittajien ja brändien vastuullisuuden seurantaan. Sertifikaatin saaminen on kolmivaiheinen prosessi, joka alkaa seulonnalla, jossa asiantuntijat Bluesignin puolelta käyvät teollisia prosesseja läpi kohdeyrityksessä ottamalla esimerkiksi näytteitä, kun tekstiilejä värjätään kemiallisesti. Toinen vaihe on käyttöönotto, jossa käydään läpi seulonnassa ilmenneet ongelmat tuotannossa sekä laaditaan käyttöönottosuunnitelma valmistusmenetelmien parantamiseksi. Viimeinen vaihe on sertifiointi, jossa suoritetaan testejä sekä laaduntarkkailua. Kun kaikki edeltävät vaiheet on suorittanut onnistuneesti, saa bluesign sertifikaatin ja pääsee heidän listalleen vastuullisista valmistajista. (Bluesign, Homepage.)

Patagonia käyttää tämän edellisen lisäksi myös laajasti vaatealalla käytettyä Higg-Indeksiä, joka on vaate- ja jalkinealalla suunnattu Sustainable Apparel Coalitionin kehittämä kestävyys arviointityökalu. Yritykset rekisteröityvät jäseniksi, minkä jälkeen he voivat syöttää tietoja tuotteen elinkaaren eri vaiheista,

kuten raaka-aineiden hankinnasta, toimitusketjusta sekä tuotteen loppukäsittelystä. Indeksi arvioi tuotteen kokonaisvaikutusta ympäristölle, kuten kemikaalien-, energian-, vedenkulutusta sekä kasvihuonepäästöjä. Tulosten on tarkoitus auttaa yritystä ymmärtämään tiettyjen materiaalivalintojen sekä valmistusprosessien kokonaisvaikutus ympäristölle. Indeksistä saadun datan avulla voidaan jatkossa seurata tuotteen valmistusprosessien toteutumista. Higg-indeksi toimii myös yrityksille hyvänä viitekehyksenä, minkä sisällä pysyä ja mihin yritykset voisivat tavoitella. (Cascale.)

Higg-indeksi on saanut lähivuosina kritiikkiä osakseen. New York Timesin mukaan Higg-indeksin parametrit suosivat tietyissä tapauksissa synteettisesti valmistettuja kankaita luonnonkuituja enemmän, mikä näyttää nämä ympäristölle ystävällisemmiksi vaihtoehdoiksi. Tämän lisäksi Higg-indeksiä on myös kritisoitu sen läpinäkyvyydestä, sillä suurimpaan osaan dataan pääsee käsiksi vain yritykset, jotka maksavat palvelun käytöstä. Higg-indeksiä ylläpitävän SAC:in jäsenistä ovat maailman suurimpia muotibrändejä, mikä on luonut vaikutelmia siitä, että indeksi saattaisi olla armollisempi pikamuotina tuotetuille vaatteille kuin sen kuuluisi. (Tabuchi, Hiroko 2022).

Suurimpana kolauksena Higg-indeksin käyttäminen kiellettiin Norjassa kuluttajaviranomaisten toimesta, sillä indeksiin kohdistui todella suuria epäilyksiä liittyen vaateteollisuuden mahdollisuuteen osallistua niin sanottuun viherpesuun indeksin turvin. Viherpesulla tarkoitetaan tapahtumaa, jossa yritys antaa itsestään imagon kestävästä toimijana kuitenkin olematta sitä. (Forbrukertilsynet 2022.)

Tällä hetkellä Patagonia keskittyy arvioimaan nykyisten toimittajien valmistuspaikkojen vähimmäisvaatimusten täyttymistä ympäristövaatimusten sekä käytäntöjen osalta kestävyuden parantamiseksi. Ympäristölle aiheutuvat haittavaikutukset ovat pienentyneet tasaisesti, kun parannuksia on tehty. Tehtaiden toimintatapoihin on puututtu aktiivisesti sekä työntekijät ovat osallistuneet erilaisiin koulutuksiin kemikaaleihin ja valmistusprosesseissa oheistuotteena syntyvän jätteen käsittelyyn liittyen. Tulevaisuudessa Patagonialla on tarkoitus sisällyttää

toimintaansa tehtaita, jotka varmasti tuottavat vaatteet kestävyuden huomioiden sekä jatkaa tuotannon työntekijöiden kouluttamista kestävydestä.

Patagonia on käynnistänyt omassa toimitusketjussaan Environmental Responsibility -ohjelman, jonka tavoitteena on mitata ja vähentää heidän tuotteiden sekä materiaalien valmistuksesta aiheutuvia vaikutuksia ympäristölle. Ohjelmassa tarkastellaan sekä mitataan tuotantoa monista eri näkökulmista, joita ovat muun muassa kemikaalit, veden kulutus, kasvihuonekaasut sekä jätteet, joita syntyy valmistusprosesseissa. (Patagonia.)

4.1.3 Ympäristötoimet

Patagonia korostaa toiminnassaan ympäristön suojelua rahallisesti sekä omalla toiminnallaan. Patagonian perustajajäsen Yvon Chouinard perusti vuonna 1985 1 % for the Planet -säätiön, johon kuuluu yrityksiä, jotka ovat sitoutuneet lahjoittamaan prosentin omista myynneistään ympäristönsuojelutarkoituksia varten. Järjestöön kuuluu tällä hetkellä noin 5200 yritystä ja sillä on noin 6700 kumppania, joille rahaa säätiöidään ympäristön suojelutoimia varten. Järjestö on lahjoittanut ympäristön suojeluun yhteensä melkein 600 miljoonaa dollaria, josta Patagonia osuus on noin 85 miljoonaa dollaria. (1 % for the planet.)

Tämän lisäksi Patagonia oli perustamassa maanviljelyalalla operoivien yritysten kanssa Regenerative Organic Alliancea, joka on myös voittoa tavoittelematon säätiö. Säätiön tavoitteena on lisätä eläinten oikeuksien toteutumista, parantaa maaperän sekä maanviljelijöiden hyvinvointia. Tilat, jotka kuuluvat säätiöön, ovat tiloja, jotka on sertifioitu korkeimpaan luomustandardiin ja täten pyrkivät toteuttamaan säätiön tavoitteita täysimääräisesti. Vuonna 2020 Patagonia lanseerasi puuvillasta valmistettuja vaatteita, jotka oli kehitetty tilojen satojen kasvattamasta puuvillasta, jotka pyrkivät saamaan itselleen ROA-sertifioinnin. 2022 Patagonialta tuli ensimmäiset tuotteet markkinoille, jotka oli tuotettu kokonaan sertifioitujen tilojen puuvilloja hyödyntäen. Tulevaisuudessa Patagonia aikoo toiminnassaan tuottaa enemmän luomuna kasvatetuista materiaaleista tuotettuja vaatteita. (Patagonia Regenerative organic certified programs.)

4.1.4 Yhteenveto

Patagonia on kestävyiden kannalta kaikkien 5 P:n osa-alueen viitekehityksessä. Patagonialla on työntekijöihin liittyvät asiat jatkuvassa kehityksessä, ja se tunnistaa yrityksenä ongelmat työntekijöiden palkan maksuun liittyvissä kysymyksissä. Tuotannon kuten ympäristöön liittyvät ongelmat Patagonia myös tunnistaa ja pyrkii kehittymään näissä aktiivisesti kestävämpään suuntaan. Tavoitteisiin pyritään pääsemään eri sertifiointimenetelmiä hyödyntäen sekä säätiöiden toiminnassa mukana olemalla.

4.2 Zara

Zara on 1975 perustettu espanjalainen vaateketju, joka on tällä hetkellä nopeimmin kasvavien vaatealiiketoimintojen joukossa. Zara on emoyhtiönsä Inditexin suurin tytäryhtiö liikevaihdollaan, joka on noin 20 miljardia euroa vuositulolla. Zaran liiketoimintamalliin kuuluu pysyvä nopeasti vaihtuvien trendien mukana ja sillä vaihtuu mallisto keskimäärin kuukauden välein eli yhteensä kaksitoista kertaa vuodessa. Zaran strategiaan kuuluu valmistaa pienempiä vaate-eriä nopealla syklillä ja toimittaa ne jälleenmyytäväksi omiin liikkeisiinsä ympäri maailmaa. Poiketen muista pikamuotiin profiloituneista vaatealan toimijoista Zara tuottaa yli puolet valikoimansa vaatteista paikallisesti Espanjassa. (Zara.) Zara on Inditexin tytäryhtiö, joten Inditexin sivuilta kerättiin myös tietoa Zaraan koskien.

4.2.1 Työntekijät

Zara on mediassa keskustelussa koskien vaatealalla työntekijöiden kohtelua joutunut syytösten kohteeksi työhyvinvoinnin laiminlyönnistä. Syytökset ovat koskeneet epäeettisiä työolosuhteita ja joissakin tapauksissa on puhuttu jopa pakkotyötä muistuttavista olosuhteista. Pakkotyötä muistuttavia tapauksia on ollut esimerkiksi Kiinan sekä Brasilian tehtailla, joissa työntekijöiden liikkuvapautta oli rajattu sekä työntekijöitä oli pakotettu työskentelemään ahtaissa tiloissa. Korona-aallon ollessa pahimmillaan vuonna 2020 nopeiden

suhdannemuutosten sekä tilausten peruutusten vuoksi Myanmarin tehtailla henkilöstöä oli irtisanottu nopealla tahdilla ja ajautunut epäoikeudenmukaisiin työolosuhteisiin. Turkin tehtailla on tiedossa tapauksia vakavista työntekijöiden oikeuksien loukkauksista. Turkin tehtailla on ollut tapauksia palkattomista työntekijöistä sekä huonoista työoloista yleisesti. (Impact international 2021.)

Viime vuosina on ollut paljon esillä Kiinassa asuvien uiguurimuslimi-vähemmistöön liittyvät ihmisoikeuskysymykset. Xinjiangissa, joka on alue Luoteis-Kiinassa, tuotetaan noin 80 % Kiinan puuvillavarannoista. Alueella asuu myös suurin osa Kiinan uiguurivähemmistöstä ja alueelta on raportoitu paljon kyseiseen ryhmään kohdistuneista ihmisoikeusloukkauksista. Noin miljoona ihmistä arvioiden mukaan on sijoitettu leireille, jossa heidät väitetysti pakotetaan työskentelemään muun muassa puuvillan valmistuksen parissa. Kiinan hallinto on perustellut näitä toimia köyhyyden lieventämisellä. Kiinan hallinnon mukaan tarkoituksena on siirtää työttömiä ihmisiä maataloilille sekä tehtaalle, missä on työvoimapulaa.

Zara on ollut muiden vaatealan yritysten kanssa syytettynä olevan epäsuorasti kytköksissä yritysten kanssa, jotka toimittavat puuvillaa kyseiseltä alueelta tehtaalle, missä vaatteiden valmistus tapahtuu. Zaran emoyhtiö Inditex on osaltaan tiedottanut katkaisseensa toimitussuhteitaan tehtaiden kanssa, jotka selkeästi ovat kytköksissä Xinjiangin alueeseen Luoteis-Kiinassa. Tiedotteissa on painotettu sitoutumista ihmisoikeuksien edistämisen suhteen sekä pakkotyöllä tuotettujen hyödykkeiden käyttämisen välttämistä. Inditex myös painottaa, että yritysten, jotka tekevät yhteistyötä heidän kanssaan, täytyy noudattaa heidän määrittelemiä jäljitettävyyksivaatimuksia toimitusketjun läpinäkyvyyden varmistamiseksi. (Hawkins, Amy 2023.)

Zara on tytäryhtiönä mukana Inditexin laatimassa Workers at the Centre -ohjelmassa, jonka tarkoituksena on parantaa työntekijöiden työoloja koko toimitusketjussa mukaan lukien viljelmät, josta raaka-aineet hankitaan. Ohjelma on jaettu neljään osa-alueeseen, joista ensimmäinen sijoittui vuosille 2001–2013. Ensimmäisen vaiheen tarkoituksena oli etsiä ja tunnistaa organisaation

toimitusketjussa ongelmat koskien työntekijöihin liittyviä ongelmia sekä laatia menettelytavat eli laatia strategia tuotteiden valmistajille, miten ohjelma aiotaan panna käytäntöön tehtailla ja miten työntekijöiden asemaa aiotaan mahdollisesti parantaa kokonaisuudessaan.

Ohjelman toinen vaihe, joka ajoittui 2014–2018 vuosille tarkoituksena oli valvoa sekä vahvistaa ensimmäisessä vaiheessa havaittuja ongelmia. Toisen vaiheen keskiössä on myös varmistaa tavarantoimittajien sekä valmistajien sitoutuminen kestävän kehityksen tavoitteeseen koskien erityisesti ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Ohjelman toisessa vaiheessa kehittyi neljä toimintalinjaa: tunnistaminen, arviointi, optimointi ja kestävyys. Neljän toimintatavan tarkoituksena on saada kattavampaa näkemystä siitä, miten toimitusketjussa hoidetaan asioita työntekijöiden suhteen. Ohjelman toisen vaiheen kautta tunnistettiin erilaisia kohtia yritystoiminnassa, joihin keskitetään pitkän aikavälin suunnitelmat kestävyden parantamiseksi. Raporteissa ei ollut tarkemmin mainittu, mitä nämä havainnot olivat.

Kolmas vaihe sijoittui vuosille 2019–2022. Vaiheen tarkoituksena on syventää sitoutumista kestäviin tavoitteisiin työntekijöiden osalta. Ohjelmassa kehitettiin erilaisia projekteja sekä kumppanuuksia, joiden avulla keskityttiin toisessa vaiheessa havaittuihin tärkeimpiin vaikuttamisen kohteeseen. Työntekijöiden kouluttaminen sekä toimittajille annettava tuki nousivat projekteissa sekä kumppanien keskuudessa. Koulutuksen laadun ja onnistumisen toteutumista pyritään seuraamaan sekä mittaamaan, jotta saadaan ajankohtaista tietoa nykytilanteesta jatkuvasti. Tulokset on tarkoitus jakaa avoimesti tavarantoimittajien kanssa, jonka katsotaan edistävän luottamussuhteita sekä edistävän kestävän tuotantoympäristön syntymistä työntekijöille.

Tällä hetkellä ohjelman viimeisessä vaiheessa, joka on ajoitettu päättyvän vuonna 2025, tarkoituksena on kehittää ja uudistaa olemassa olevia strategioita työntekijöiden kannalta kestävien tavoitteiden noudattamiseksi. Neljäs vaihe ei oikeastaan sisällöltään poikkea juurikaan ollenkaan edeltävästä vaiheesta, joka oli myös lähinnä jo havaittujen ongelmien korjaamiseen jatkamiseen

sidonnainen toimintavaihe. Neljännessä vaiheessa yksi esiin nousevista tavoitteista oli työntekijöiden osallistaminen uudistusten eteenpäin viemiselle sekä työntekijöiden äänen esiin ottaminen, miten aiemmin laaditut uudistukset ovat parantaneet heidän asemaansa. Neljännessä vaiheessa myös sisällytettiin ympäristöön liitännäisiä asioita. (Inditex 2022.)

Kuva 4. Workers at the Centre -tavoitteet 2023-2025. (Inditex, Workets at the Centre 2022).

4.2.2 Tuotanto

Zaran listaa kestävyyttä koskevilla sivuillaan tavoitteita tuotannon kestävyyden parantamiseksi. Zara pyrkii tuotannossaan siirtymään nykyisistä raaka-ainevaihtoehtojen hyödyntämiseen uusiutuvia materiaaleja, kuten puuvillaa, joka on viiteorganisaatioiden tarkistuttamia. Zara tekee yhteistyötä muun muassa Textile

Exchangen kanssa. Textile Exchange on vuonna 2002 perustettu voittoa tavoittelematon organisaatio, joka on listannut tavoitteeksensa pienentää vaateollisuuden hiilijalanjälkeä 45 % vuoteen 2030 mennessä. Textile Exchange pyrkii tähän tavoitteeseen puuttamalla erityisesti viljelyyn, metsiensuojeluun ja polttoaineiden käyttöön vaateollisuuden materiaalin tuotannossa. Saadakseen Textile Exchange -sertifikaatin yrityksen täytyy rekisteröityä heidän palveluunsa, ymmärtää ja noudattaa sertifikaatin vaatimia standardeja sekä todentamaan pystyvänsä noudattamaan annettuja vaatimuksia. Sertifikaatin saantiprosessi on materiaalikohtainen ja vaatimukset poikkeavat toisistaan. (Textile Exchange.)

Zaran mallistossa on vuosittain noin 11000 eri vaatekappaletta, mikä on todella paljon verrattuna vastaavanlaisiin kilpaileviin pikamuotiyrityksiin, joiden vuosittainen vaateartikkelien määrä on 2000–4000 väliltä. (SCM Globe 2020.)

Zara tuottaa suurimman osan vaatteistaan Euroopassa ja Aasiassa. Euroopassa tuotanto on jakautunut Espanjaan, Portugaliin sekä Turkkiin. Aasiassa tuotanto on painottunut Itä-Aasiaan. Zara pyrkii toiminnassaan kaikilla sen kanssa toimivien tehtaiden kanssa vähentämään tuotannosta aiheutuvia päästöjä. Jäljitettävyyttä yritetään kehittää koko tuotantoketjussa, jonka tarkoituksena on tunnistaa materiaalien alkuperä, käyttötavat, sijainti sekä jakeluun liittyvät aspektit. Tavoitteen saavuttamiseksi Zaran emoyhtiö Inditex on ottanut käyttöönsä erilaisia jäljitettävyyss- sekä arviointijärjestelmiä, joita pyritään soveltamaan toimitusketjun laajuisesti riippumatta tavarantoimittajan suuruudesta.

Inditex on emoyhtiönä nykyään sitoutunut UNECE:n eli YK:n Euroopan talouskomission tavoitteisiin jäljitettävyyden parantamiseksi. UNECE pyrkii luomaan sidosryhmiä vaatealan yritysten kanssa sekä kehittää heidän kanssaan yhteisiä foorumeita, suosituksia sekä standardeja jäljitettävyyden seuraamisen parantamiseksi. Tämän kautta Zara vaatii toimittajiltaan, että he toimivat arvioiduilla ja hyväksytyillä valmistajilla, jotka täyttävät kestävyysstandardit. Toimittajien kuuluu ilmoittaa valmistusprosessiin osallistuvista välikäsittelijöistä, jotka ovat jollain

tapaa sidoksissa tuotteiden valmistukseen. Materiaalien alkuperä täytyy myös olla dokumenteilla tai sertifikaateilla todennettavissa. (Inditex.)

Vuoteen 2025 mennessä tavoitteena on vähentää valmistuksessa aiheutuvaa vedenkulutusta 25 % optimoimalla tuotannon niin kutsuttuja märkäprosesseja, joita ovat muun muassa erilaiset pesut ja värjäykset. Zara kertoo aikovansa hankkia 2025 vuoteen mennessä vain kestävästi tuotettua pellavaa sekä kierrätettyä polyesteriä. Pidemmän aikavälin tavoitteina on vähentää 50 % päästöjä vuoteen 2030 mennessä ja saavuttaa nollanettopäästöt vuoteen 2040 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi Zara aikoo keskittyä hankkimaan tekstiili- raaka-aineita, joilla on pienempi ympäristövaikutus. Zara pyrkii tulevaisuudessa tekemään materiaalihankintansa Textile Exchangen kaltaisen järjestöjen kestäviksi todennetuista lähteistä. Zara kertoo 2030 vuoden tavoitteekseen, että materiaalihankinnat jakautuisivat seuraavasti:

Taulukko 3. Materiaalihankintojen jakautumistavoite.

Uusilla menetelmillä tuotettuja kuituja	25%
Kierrätetty tekstiili	40%
Luonnonmukainen ja uudistuva viljely	25%
Muut ensisijaiset vaihtoehdot	10%

2040 vuoden hiilineutraalisuustavoitteeseen Zara pyrkii pääsemään käyttämällä jatkossa vähemmän energiaa kuluttavia valmistusprosesseja, puhtaampia energiaratkaisuja sekä tehokkaampia teknologioita toimitusketjussa. Näillä toimilla Zaralla on suunnitelmissa pienentää 90 % hiilijalanjälkeä ja jäljelle jäävä 10 %

olisi tarkoitus kompensoida erilaisilla menetelmillä, joilla pystytään sitomaan kasvihuonekaasuja. (Zara Join Life.)

4.2.3 Ympäristötoimet

Vuonna 2022 Zara lanseerasi oman kierrätyspalvelun Zara Pre-Owned, joka on käytössä Isossa-Britanniassa tällä hetkellä. Zara Pre-Owned -palvelun on tarkoitus toimia käytettyjen Zarasta ostettujen vaatteiden jälleenmyynti-, korjaus- sekä lahjoituspalveluna sen asiakkaille. Vuoteen 2025 mennessä Zaralla on tavoitteena ottaa alusta käyttöön useammilla maantieteellisillä markkinoilla Ison-Britannian lisäksi. Myymälöissä ympäristöä on otettu huomioon vähentämällä asiakkaille pakkauksissa annettavan muovin määrää sekä parantamalla kierrätysjärjestelmiä, jotta syntyvää jätettä voitaisiin lajitella ja mahdollisesti uudelleen käyttää tehokkaammin. Pakkausmateriaalit itsessään on pyritty valmistamaan 2023 vuoteen loppuun mennessä uudelleen hyödynnetyistä sekä kierrätetyistä materiaaleista. Tavoitteen onnistumisesta ei ollut saatavilla tietoa. (Zara Join Life.)

Zara on saanut mediassa myös osakseen kritiikkiä julkaistuaan alustan Pre-Owned -alustan. Kritiikki on kohdistunut siihen, että jälleenmyyntialustalla yritettäisiin luoda kestävämpää imagoa yrityksestä sen sijaan, että oikeasti pureuduttaisiin mallistojen tuotannosta aiheutuviin ongelmiin ympäristölle. The Independent -lehden toimittaja Alice Murphy on muun muassa kyseenalaistanut vaateyrityksen motiiveja lanseerata ilmaiseksi toimiva jälleenmyyntialusta omille asiakkailleen samalla, kun viikoittain lanseerataan satoja uusia tyylejä. (Hardcastle, Kate 2022.)

Zara pyrkii vuoteen 2030 mennessä suojelemaan sekä ennallistamaan viisi miljoonaa hehtaaria luontoa yhdessä WWF:n, Conservation Internationalin ja Water.org:in kanssa. Zaran emoyhtiö Inditex allekirjoitti vuonna 2022 kolme vuotta kestävästä yhteistyösopimuksen WWF:n kanssa, jossa he lupautuivat rahoittamaan 10 miljoonalla eurolla biodiversiteetin suojelua sekä luonnonpalauttamista. Rahoituksella on tarkoitus edistää metsien suojelua ja

luonnonmonimuotoisuuden ylläpitämistä Etelä-Euroopassa sekä palauttaa vesialtaita Pohjois-Afrikan maihin kuten Marokkoon, Algeriaan ja Tunisiaan. (Relev Stian 2022.)

4.2.4 Yhteenveto

Zarasta saa mediasta erilaisen kuvan sen kestäväen kehityksen tavoitteiden nykytilasta sekä päämäärästä kuin yrityksen omilta sivuilta. Zaran sekä emoyhtiö Inditexin sivuilla, jotka koskivat kestävyyttä nykytilasta, kerrottiin paljon myönteisempään sävyyn kuin eri medioiden teettämistä artikkeleista. Tavoitteita oli kerrottu niin Zaran kuin Inditexin toimesta, mitä toimia aiotaan ottaa kestäväen kehityksen eteen. Tuotannon kehittäminen kestävämmäksi Textile Exchange avulla sekä vaatteiden jälleenmyynti palvelu Pre-Owned olivat isoimpia kestävyyttä edistäviä tavoitteita Zaralla. Hankkeet ovat vasta alussa, joten tässä vaiheessa ei ole vielä tietoa niiden etenemisestä tai vaikutuksesta.

Zaran kohdalla 5 P:tä ei toteutunut täysimääräisesti, mutta yritys kertoo kuitenkin aikovansa pyrkiä kestävämmäksi. Tuotannon, työntekijöiden aseman sekä ympäristötoimien suhteen nykytila ei ollut hyvä tällä hetkellä. Zaran kestävyys ohjelmien kuten Join lifen mennessä eteenpäin jää sen toteutuminen ja vaikutus nähtäväksi.

4.3 Shein

Shein on vuonna 2008 perustettu Kiinasta lähtöisin oleva pikamuotiin profiloitunut vaatealalla toimiva yritys. Yritys nousi muutamia vuosia sitten suureen tietoisuuteen edullisten sekä todella nopeasti vaihtuvien mallistojen johdosta. Tällä hetkellä Shein on yksi maailman suurimmista verkkokauppina toimivista vaateyrityksistä, jos mukaan ei oteta juuri Japanin Tokioon avattua Showroomia. Sheinin yritystoimintaan liittyvät numerot ovat piilotettuina osittain, mutta eri lähteistä arvioidaan sen liikevaihdon liikkuvan 25-30 miljardin dollarin välillä vuositasolla. Yleisellä tasolla myös Shein pitää matalaa profiilia omasta yritystoiminnastaan, johon osa syynä on varmasti yrityksen keräämä laaja kritiikki

kohdistuen kestäväan kehityksen sekä ihmisoikeuskysymysten huomioon ottamiseen liiketoiminnassa. (Fonrouge, Gabrielle 2024.)

Shein on suunnitellut listautuvan pörssiin Yhdysvalloissa vuonna 2024, jolloin liiketoiminnan avainluvut tulevat myös laajempaan tietoisuuteen. Listautumista kuitenkin hidastaa tällä hetkellä oikeudelliset syytteet koskien tekijänoikeusrikkomuksia sekä epäinhimillisiä työolosuhteita, mukaan lukien syytöksiä pakko-työn teettämisestä. (Loeb, Walter 2023.)

4.3.1 Työntekijät

Shein mielletään yleisesti mediassa ihmisoikeuksia rikkovana yrityksenä ja Shein on ollut vuosien saatossa useita kertoja syytösten kohteena kyseisiin asioihin liittyen. Vuonna 2021 Public Eye, joka on sveitsiläinen kansainvälisen oikeuden puolustamiseen profiloitunut organisaatio, laati selvityksen Sheinin käyttämiin tehtaisiin Kiinan Guangzhoussa. (Kollbrunner 2021.) Public Eyen palkkaamat tutkijat suorittivat käyntejä seitsemässätoista eri tehtaassa, joista paljastui merkittäviä ihmisoikeusrikkomuksia koskien työaikoja, työolosuhteita sekä palkkausta.

Public Eyen teettämän selvityksen mukaan tehtaiden työntekijöille teetettiin pahimmissa tapauksissa 75-tuntista työviikkoa, mikä ylittää huomattavasti Kiinan hallinnon määrittelemän työaikalainsäädännön asettaman rajan, joka on 40 tuntia viikossa. Osa tutkijoiden haastattelemistä työntekijöistä kertoi kirjautuvansa päivän aikana kolmeen eri työvuoroon ja pitävänsä ainoastaan yhden vapaapäivän kuukaudessa. Työntekijät työskentelivät joissain tapauksissa ahtaissa oloissa sekä ilman ikkunoita. Turvallisuuttakaan ei ollut otettu huomioon tiettyissä tapauksissa, muun muassa hätäpoistumisteitä ei ollut merkitty eivätkä kulkureitit olleet esteettömiä. Kiinan lisäksi työntekijöiden huonoista olosuhteista on noussut tapauksia myös Euroopassa. Liegessä Belgiassa sijaitsevassa Sheinin palautuksista huolehtivassa logistiikkakeskuksessa työntekijät ovat valittaneet, että vaadittu työmäärä ei kohtaa heille maksetun palkan kanssa, joka on noin 11 euroa tunnilta. (Hazards magazine 2021.)

Palkkauksesta Sheinin tehtaissa löytyi erilaisia tietoja lähteestä riippuen. Suurimmissa osassa tapauksista Sheinin käyttämällä tehtailla työntekijöille maksettava palkka on suoriteperusteinen eli palkka perustuu tehtyjen hyväkuntoisten vaatteiden mukaan. Public Eye'n tutkimuksen kohteina olevilla tehtailla haastatteluissa olevat työntekijät kuvailivat palkkansa ”parhaimpina kuukausina” olevan 10000 juania, mikä on noin 1300 euroa nykykurssilla muunnettuna. Iso-Britannialainen uutistoimiston Channel 4:n teettämässä dokumentissa vuonna 2022 tehtaissa, joilla vierailtiin työntekijöille maksettava, pohjapalkka oli noin 550 \$ kuukaudessa ja vaadittava työmäärä oli noin 500 vaatetta päivässä. Mikäli vaatteet olivat huonokuntoisia, palkka aleni pahimmillaan noin 33 % kuukausitasolla. (Amrani, Iman 2022, Kollbrunner 2021.)

Shein on ottanut kantaa ihmisoikeusrikkomussyytteisiin, joita siihen on kohdistunut. Shein on huomauttanut tehtaita, joiden kanssa he tekevät yhteistyötä noudattamaan ILO:n määrittelemiä säännöksiä, mitä tulee työntekijöiden oikeuksiin. Vuonna 2022 Shein ilmoitti investoivan 15 miljoonaa dollaria toimitusketjuun pelkästään työntekijöiden olosuhteiden parantamiseksi. Yrityksen koon huomioiden ottaen summa ei ole kovin suuri. (Liu, Juliana 2022.)

4.3.2 Tuotanto

Sheinin tuotantoprosessi on pitkälle ulkoistettu valmistajille eri puolilta Kiinaa. Sheinin liiketoimintamalli on hyvin verrattavissa verkkokauppajätteihin kuten Amazoniin tai Alibabaan. Sheinin verkkokauppa yhdistää noin kuusi tuhatta eri tavaran tuottajaa eri puolilta Kiinaa yhdelle myyntialustalle. Määrällisesti Shein tuottaa todella paljon vaatteita sekä erilaisia tyylejä. Rest of the World on voittoa tavoittelematon organisaatio, joka on keskittynyt uusien teknologioiden seurantaan sekä niiden vaikutuksien raportointiin oli vuonna 2021 teettänyt tutkimuksen Sheinin verkkokauppaalustasta. Verkkokauppaan ilmestyvien uusien tuotteiden virtaa oli seurattu aikavälillä heinäkuu 2021 – joulukuu 2021. Tämän jakson havaittiin, että Sheiniltä tulee uusia tuoteartikkeita 2000 ja 10000 välillä päivittäin. (Matskasis, Louise. Tobin, Meaghan. Chen Wency. 2021.)

Shein on kertonut strategiakseen lanseerata verkkokauppaan paljon erilaisia tuotteita pienissä määrissä ja seurata, miten kuluttajat reagoivat uusiin tuotteisiin. Jos huomataan, että jokin tietty tuote lähtee myymään paremmin kuin toiset, jotka lanseerattiin samaan aikaan, keskitytään tässä tapauksessa massatuottamaan myyvämpää mallia. Tämä myös mahdollistaa Sheinille lyhyellä ajalla vastaamisen kysyntään.

Shein, kuten suurin osa vaatevalmistajista, ei suoraan omista sen tehtaita, vaan teetättää mallistonsa kolmansilla osapuolilla. Sheinillä tämä valmistajien verkosto on hyvin laaja. Lähteistä riippuen on arvioitu Sheinin työskentelevän yhteensä 5500–6000 eri tehtaan kanssa. (Brand equity 2023.) Tavarantoimittajat on jaettu kolmeen eri portaaseen perustuen niiden tehtävään toimitusketjussa:

Taulukko 4. Sheinin tavarantoimittajien jako toimitusketjussa.

1. Taso	Vaatetehdas
2. Taso	Materiaalien jalostus
3. Taso	Raakamateriaali

Toimitusketjussa alimpana ovat raakamateriaalien tuottajat. Tähän kuuluvat puuvillan sekä muiden luontaisten materiaalien lisäksi kemiallisesti tuotetut raakamateriaalit. Raakamateriaalit kulkevat paikkoihin, jossa niistä jalostetaan tekstiilejä sekä kankaita, joita voidaan hyödyntää vaatteiden valmistuksessa. Vaatteiden valmistuksen jälkeen Shein kerää tehtailta valmistetut vaatekappalet omille varastoilleen, josta ne odottavat jälleenmyyntiä. (Fish, Isabella 2022.)

Sheinin toimitusketjusta ei ole avoimesti saatavilla eikä Shein julkisesti ole kertonut, paljonko tarkalleen eri tavarantoimittajia tai työntekijöitä sen

toimitusketjuun on rinnastettuna. Sheinillä on myös oma Code of Conduct, minkä yrityksen velvoittaa allekirjoittamaan, mikäli haluaa toimia osana Sheinin toimitusketjua. Menettelytavat pitävät sisällään säädöksiä koskien muun muassa työolosuhteita sekä lapsityövoiman käytön kieltämisen kokonaan, mistä Sheiniä on syytetty useaan kertaan vuosien aikana. (Chomsky, Raf 2024.) Tämän lisäksi Shein on julkaissut sivuillaan tiedotteen, jossa ilmoittaa jatkossa suosivansa tuotannossaan luonnonmukaisempia materiaalivalintoja sekä uudelleen käytävänsä tekstiilejä enemmän. Polyesterin käytölle tavoitteeksi on asetettu tuotannon siirtäminen polyesterin uudelleenkäytölle ainakin 31 % vuoteen 2030 mennessä. (Rajvanshi, Astha 2023.)

4.3.3 Ympäristötoimet

Sheiniä on laaja-alaisesti kritisoitu vastuullisten tavoitteiden laiminlyömisestä. Arvioiden mukaan Shein tuottaa vuositasolla hiilidioksidipäästöjä 6,3 miljoonan tonnin edestä, joka on kaukana YK:n Agenda 2030 asettamasta tavoitteesta vaateteollisuuden yrityksille. Vedenkulutus on Sheinin kohdalla myös todella suurta, sillä vaatemäärät, joita Shein tuottaa päivätasolla, ovat valtavia. (Morgan, Emma 2023.)

Shein hyödyntää vaatteiden valmistuksessa paljon muovipohjaisia materiaaleja kuten polyesteriä ja nylonia. Shein on materiaalien vastuullisuudesta kertonut aikovansa jatkossa käyttää kierrätettyjä versioita kyseisistä muovipohjaisista kankaista ja pyrkivänsä tuottamaan puolet vaatteistaan kierrätetyistä materiaaleista vuoteen 2030 mennessä. Tästä suurimman osan on arvioitu olevan uudelleen käytettyä polyesteriä. Shein ei ole kuitenkaan kertonut olevan aikeissa lopettaa kuitenkaan niiden käyttöä kokonaan millään annetulla aikavälillä. (Early, Catherine 2023.)

Valmistuksesta sekä tuotteiden pakkauksesta syntyvien jätteiden käsittelyn osalta Shein on myös kerännyt kritiikkiä osakseen. Or Foundation on voittoa tavoittelematon Amerikkalaisghanalainen järjestö, jonka pyrkimyksenä on hidastaa jättövaatteiden maahantuontia Ghanaan uskoo, että suurin osa

myymättömistä vaatekappaleista Sheinin puolelta päätyy Ghanan pääkaupunkiin Accraan, jossa sijaitsee Kantamanton markettialue. Kantamanton markettia pidetään yhtenä maailman suurimmista vaatteiden jättopaikoista ja sen läpi kulkee viikoittain noin 15 miljoonaa vaatekappaletta, joista noin 40 % päätyy kierrättämättömäksi jätteeksi 1–2 viikon sisällä. Tuotteiden pakkaamisessa Shein vuorostaan käyttää paljon muovia. (The Or Foundation. Early, Catherine 2023.)

Shein on vuonna 2023 aloittanut evoluSHEIN-ohjelman, jonka tavoitteena on lisätä vaatteiden valmistuksen sekä pakkausvaiheen ekologisuutta. Keinoiksi he esittelevät kierrätetyn polyesterin käytön lisäämisen siten, että jatkossa vaatteiden tulisi sisältää vähintään 30 % kierrätetystä tai muuten ”luonnolle ystävällisemmistä” materiaaleista saatuja raaka-aineita. Ohjelmaan kuuluu myös, että puista johdettuja tuotteita jatkossa valmistettaisiin raaka-aineista, jotka eivät vaurioittaisi vanhoja metsiä. (Shein 2023.) Shein on ilmoittanut jatkossa toimivansa yhteistyössä Queen of Rawin kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi kierrätettyjen materiaalien hyödyntämisen osalta. Queen of Raw on yrityksille suunnattu SaaS -alusta käyttämättömän tekstiilin ostamiselle ja myymiselle. (Queen of Raw.)

Shein ei ole kestävyiden osalta niin avoin yhtiö kuin muut isot toimijat vaateteollisuudessa, joka tekee sen vastuullisuuden arvioimisesta hankalaa. Shein ainakin omien tavoitteidensa mukaan pyrkii pienentämään omaa hiilijalanjälkeään, mutta ei läheskään niin kunnianhimoisesti kuin muut pikamuotialalla kilpailevat yritykset.

4.3.4 Yhteenveto

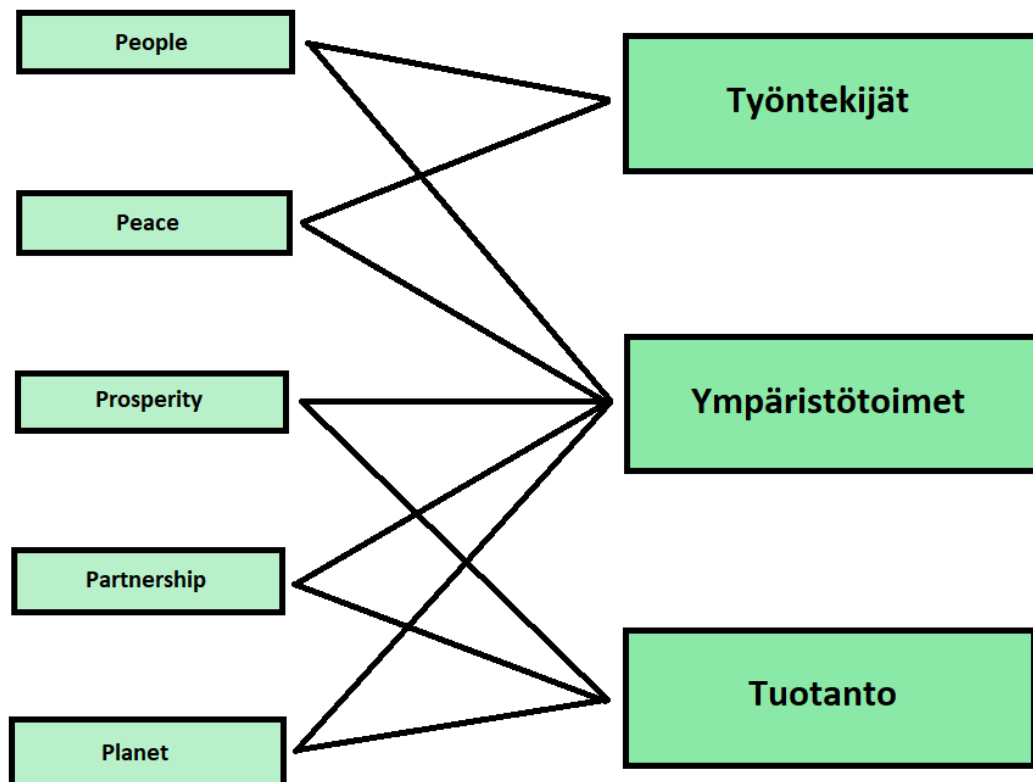
Shein oli tutkimukseen valituista yrityksistä vähiten kestävää kehitystä edistävä yritys. Sheinin omilta sivuilta oli saatavilla tietoa tavoitteista koskien kestävyyttä paljon vähemmän Zaraan sekä Patagoniaan verrattuna. Työntekijöiden kohtelusta tiedot oli kerätty eri järjestöjen sekä eri medioiden teettämistä selvityksistä. Tuotannosta sekä ympäristötoimista Shein oli itse tiedottanut vähän ja otti näiden asioiden osalta kestävyteen kantaa suppeasti. Sheinin toiminta kestävä

kehityksen edistäjänä oli joko heikkoa tai siitä ei ollut tietoa saatavilla. Sheinin kohdalla kestävän kehityksen 5 P:tä toteutui huonosti.

5 Vertailu

5.1 Vertailutaulukko

Kohdeyritysten kestävän kehityksen toteutumista liiketoiminnassa on mahdollista vertailla keskenään. Vertailua varten aiemmin esitellyt 5 P:tä supistettiin kolmeen osa-alueeseen (työntekijät, tuotanto ja ympäristötoimet), koska osa 5 P:n osa-alueista oli hyvin sidonnaisia toisiinsa. Vertailtavan tiedon keräämistä varten työntekijät oli yhdistelmä people- ja peace -osioita kestävän kehityksen tavoitteista. Prosperity oli myös tähän liitännäinen palkkoihin liittyvien kysymysten osalta. Tuotanto oli yhdistelmä prosperity, planet sekä partnership SDG:tä ja ympäristötoimet vuorostaan muodostui enimmäkseen planet SDG:stä, mutta oli sidoksissa jollain tavalla kaikkiin 5 P:hen.

Kuva 5. Vertailutaulukon laadinta.

Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisen seurantaan varten luotiin taulukko, jonka tarkoituksena on helpottaa sekä yksinkertaistaa vaateteollisuudessa toimivien yritysten kestävyysraportointia. Taulukko sisältää pystyakselilla seurannassa olevat osa-alueet ja vaak akselilla seurannan, miten tavoitteet ovat toteutuneet kyseisellä yrityksellä saatavilla olevan tiedon pohjalta. Jokaiselle vertailun kohteena olleelle yritykselle luotiin oma taulukko tarkastelua varten sekä vertailun yksinkertaistamiseksi ja havainnollistamiseksi. Mittausasteikko oli neliportainen: toteutunut, toteutuksessa, suunnitteilla sekä ei tehty / ei tiedossa.

Taulukko 5. Kestävyyden arviointitaulukko

	Toteutunut	Toteutuksessa	Suunnitteilla	Toimet tekemättä / ei tiedossa
Tuotanto				
Työntekijät				
Ympäristötoimet				

Toteutunut osio valittiin parhaaksi asteikoksi, vaikka mikään tutkimuksen kohteena ollut yritys ei ollut täysin YK:n 2030 agendan tavoitteiden sisällä millään osa-alueella, mutta saattoivat yltää lähelle tavoitetta. Toteutuksessa sekä suunnitteilla oli mahdollista saada, jos yrityksillä oli esitellä selkeitä suunnitelmia sekä keinoja, miten pyritään pääsemään kestävän kehityksen tavoitteisiin ja riippuen oliko toiminta suunnittelun vai toteutuksen tasolla. Viimeinen toimet tekemättä / ei tiedossa vuorostaan tuli, jos selkeitä suunnitelmia ei ollut saatavilla.

5.2 Patagonia

Patagonia oli tutkimuksen kohteena olevista yrityksistä selkeästi vastuullisin kaikkien osa-alueiden osalta. Tavoitteet vastuullisuuden saralta oli tuotu kokonaisuudessaan selkeästi sekä läpinäkyvästi esille, niiltäkin osa-alueilta, joissa se itse havaitsi kehittämisen tarvetta. Kaikkien kolmen osa-alueen tuotannon, työntekijöiden sekä ympäristötoimien suhteen Patagonialla oli selkeästi esille tuodut suunnitelmat sen omilla sivuilla ja nykytilanne oltiin raportoitu läpinäkyvästi.

Taulukko 6. Patagonian arviointitaulukko.

	Toteutunut	Toteutuksessa	Suunnitteilla	Toimet tekemättä / ei tiedossa
Tuotanto	X			
Työntekijät		X		
Ympäristötoimet		X		

5.3 Zara

Zara oli yrityksistä suhteellisen keskiverto. Zara tiedosti suurimman osan ongelmistaan vastuullisuuden osalta ja omien lähteiden mukaan pyrki saamaan muutosta niihin. Ongelmat, joita Zara toi esille, koskivat lähinnä tuotannon kestävyttä ja siihen liittyviä materiaaliratkaisujen muutoksia tulevaisuudessa sekä työntekijöiden asemaa koskien. Esimerkiksi ihmisoikeuksiin liittyviin kysymyksiin Kiinan alueilla Zara oli listannut tavoitteita parantaakseen työntekijöiden asemaa sekä tavoitteita pakkotyön ehkäisemiseksi. Ongelmat tuotannonkin kestävydessä tiedostettiin ja muun muassa materiaalivalintoja Zara pyrkii tulevaisuudessa miettimään enemmän päästäkseen 2030 Agendan tavoitteisiin. Tuotantomäärän suuruuden sekä mallistojen tiheän vaihtumisen vuoksi tavoitteen saavuttaminen ei kuitenkaan tule olemaan helppoa Zaran kaltaiselle yritykselle. Zaran oma käytettyjen vaatteiden jälleenmyynti palvelu on sen keinoista kompensoida hiilijalanjälkeä tulevaisuudessa.

Taulukko 7. Zaran arviointitaulukko.

	Toteutunut	Toteutuksessa	Suunnitteilla	Toimet tekemättä / ei tiedossa
Tuotanto		X		
Työntekijät			X	
Ympäristötoimet			X	

5.4 Shein

Shein pärjäsi tutkimuksen kohteina olevista yrityksistä huonointen mitä tuli kestävyden tavoittelussa kaikilla osa-alueilla. Tutkimuksen suorittamista Sheinin osalta hankaloitti, että tietoa yrityksen toimintatavoista ei ollut paljon saatavilla, ainakaan Sheinin omasta takaa. Tieto, jota yrityksestä kerättiin, oli pohjimmiltaan ulkopuolisista lähteistä koostettuja arvioita sekä selvityksistä. Tämä itsessään ei anna kovin hyvää kuvaa yrityksen kunnianhimosta kestävyden suhteen. Selvitykset ja arviot Sheinistä keskittyivät enimmäkseen työntekijöiden huonoon kohteluun sekä uusien tuotteiden nopeaan lanseeraukseen.

Työntekijöiden sekä tuotannon lisäksi ympäristön kestävyden takaaminen Agenda 2030:n 5 P:n tavoitteisiin nähden ei ollut näkyvää lukuunottamatta tavoitetta jatkossa uudelleen käyttää enemmän polyesteria, mikä ei materiaalina lähtökohtaisesti ole kestävä verrattuna kahteen tutkimuksen kohteena olleeseen yritykseen, jossa pyrittiin rakentamaan tulevaisuudessa tuotantoa luonnonvaraisemmille sekä helposti uudelleen käytettävissä oleville raaka-aineratkaisuille.

Taulukko 8. Sheinin arviointitaulukko.

	Toteutunut	Toteutuksessa	Suunnitteilla	Toimet tekemättä / ei tiedossa
Tuotanto				X
Työntekijät				X
Ympäristötoimet				X

6 Loppupäätelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia kestävyiden toteutumista vaateteollisuudessa ja sitä, miten tutkimuksen kohteena olevat yritykset ovat saavuttaneet tai aikovat saavuttaa YK:n Agenda 2030:n tavoitteet. Agenda 2030:n tavoitteet supistettiin 5 P:en ja nämä supistettiin vielä samankaltaisuuden vuoksi kolmeen osa-alueeseen, jotka olivat työntekijät, tuotanto ja ympäristötoimet. Opinnäytetyössä tarkastelun kohteena oli kolme yritystä: Patagonia, Zara ja Shein. Työ eteni hyvällä tahdilla, ja yritysten kesken löytyi eroavaisuuksia. Kuitenkin mitä pidemmälle opinnäytetyö eteni, huomattiin, että tietoa oli saatavilla rajallisesti yrityksiltä kestävyteen liittyen ja etenkin yrityksiensä omaan nykytila-arviointiin liittyen. Etenkin Sheinin osuudelta oli rajallisesti tietoa saatavilla kaikkien osa-alueiden suhteen ja tietoa jouduttiin etsimään kolmansien osapuolien kautta.

Yritykset valikoituivat tutkimuksen kohteeksi oletusarvon takia, että yrityksiensä kesken olisi eroavaisuuksia kestävä kehityksen tavoitteiden noudattamisen suhteen. Työn tarkoituksena oli yrityksiensä kestävyiden tarkastelun ja vertailun lisäksi luoda yhdenmukainen sekä yksinkertaistettu taulukko mallinen työkalu

yrityksien kestävyden toteutumisen arviointia varten. Taulukosta haettiin vai-
kutteita kestävyttä tarkastelevilta yrityksiltä ja siitä saatiin halutunlainen. Kui-
tenkin taulukkoa olisi mahdollista kehittää jatkossa sellaiseksi, joka tuottaisi
myös numeroarvoja ja jonka avulla yrityksille voitaisiin laskea esimerkiksi KPI:tä
vastaava luku entistä nopeamman vertailutuloksen arvioimista varten.

Lähteet

1% for the planet. Home page. Verkkoaineisto. (<https://www.onepercentfortheplanet.org/>).
Luettu 7.3.2024.

Amrani, Iman. Channel4. 2022. Inside the Shein machine: UNTOLD. Dokumentti. (<https://www.channel4.com/programmes/inside-the-shein-machine-untold>). 17.10.2022. Katsottu 23.3.2024.

Benissan, Ezreen. Vogue Business. 2023. Gen Z will drive explosive growth in secondhand sales, says Thredup. Verkkoaineisto. (<https://www.voguebusiness.com/sustainability/gen-z-will-drive-explosive-growth-in-secondhand-sales-says-thredup>). 5.4.2023. Luettu 27.2.2024.

Bluesign. Home page. Verkkoaineisto. (<https://www.bluesign.com/en/>). Luettu 6.3.2024.

Brand equity. 2023. How China's Shein became a fast fashion giant. Verkkoaineisto. (<https://brandequity.economictimes.indiatimes.com/news/marketing/how-chinas-shein-became-a-fast-fashion-giant/105553043>). 28.11.2023. Luettu 28.3.2024.

Cascale. Higg Index Tools. Verkkoaineisto. (<https://cascale.org/tools-programs/higg-index-tools/>). Luettu 6.3.2024.

Chomsky, Raf. Sustainable review. 2024. Is Shein sustainable? A deep dive into fast fashion and ethical practices. Verkkoaineisto. (<https://sustainable-review.com/is-shein-sustainable-a-deep-dive-into-fast-fashion-and-ethical-practices/>). 29.1.2024. Luettu 30.3.2024.

Early, Catherine. Reuters. 2023. Analysis: Shein vows to cut clothing waste, but can the ultra-fast fashion brand really change its spots?. Verkkoaineisto. (<https://www.reuters.com/sustainability/sustainable-finance-reporting/analysis-shein-vows-cut-clothing-waste-can-ultra-fast-fashion-brand-really-2023-09-18/>). 18.9.2023. Luettu 31.3.2024.

Earthy Route. 4 places where our clothes end up when they are discarded. Verkkoaineisto. (<https://earthyroute.com/blogs/slow-fashion-series/4-places-where-our-clothes-end-up-when-they-are-discarded>). Luettu 25.2.2024.

Fair Labor. 2023. Fair Labor Association: Independent External Factory Assessment. Verkkoaineisto. (https://fla.fairfactories.org/fla_files/pdf_files/2378.pdf). 24.7.2023. Luettu 7.3.2024.

Finnwatch. Home page. Verkkoaineisto. (<https://finnwatch.org/en/about-us>). Luettu 6.3.2024.

Fish, Isabella. Drapers. 2022. Inside Shein: exclusive interview with Chinese fast fashion giant. Verkkoaineisto. (<https://www.drapersonline.com/insight/inside-shein-exclusive-interview-with-chinese-fast-fashion-giant>). 2.11.2022. Luettu 30.3.2024.

Fleck, Anna. Statista. 2023. Buying Second-hand Is Gaining Popularity. Verkkoaineisto. (<https://www.statista.com/chart/30615/respondents-who-have-bought-something-second-hand/>). 17.8.2023. Luettu 27.2.2024.

Fonrouge, Gabrielle. CNBC. 2024. Shein's revenue is 'a lot more' than \$30 billion annually, key retailer partner says. Verkkoaineisto. (<https://www.cnbc.com/2024/01/08/sheins-revenue-is-a-lot-more-than-30-billion-annually-exec.html>). Päivitetty 9.1.2024. Luettu 21.3.2024.

Forbrukertilsynet. 2022. Villeder om miljøvennlige klær. Verkkoaineisto. (<https://www.forbrukertilsynet.no/villeder-om-miljovennlige-klær>). Päivitetty 10.10.2022. Luettu 6.3.2024.

Global Living Wage Coalition. What is a Living Wage?. Verkkoaineisto. (<https://www.globallivingwage.org/about/what-is-a-living-wage/>). Luettu 25.2.2024.

Hardcastle, Kate. Forbes. 2022. Zara's pre-owned launch met with mixed reactions as fast fashion tries to go green. Verkkoaineisto. (<https://www.forbes.com/sites/katehardcastle/2022/10/26/zaras-pre-owned-launch-met-with-mixed-reactions-as-fast-fashion-tries-to-go-green/>). 26.10.2022. Luettu 15.3.2024.

Hayes, Adam. Investopedia. 2024. Fast fashion: How it impacts retail manufacturing. Verkkoaineisto. (Fast Fashion: How It Impacts Retail Manufacturing (investopedia.com)). 13.2.2024. Luettu 23.2.2024.

Hazards magazine. 2021. Dressed to kill - Shein garment workers face 75-hour weeks in fire traps. Verkkoaineisto. (<https://www.hazards.org/working-world/dressedtokill.htm>). 2021. Luettu 22.3.2024.

Hawkins, Amy. The Guardian. 2023. 'Substantial volume' of clothing tied to Uyghur forced labour entering EU, says study. Verkkoaineisto. (<https://www.theguardian.com/world/2023/dec/06/substantial-volume-of-clothing-tied-to-uyghur-forced-labour-entering-eu-says-study-china>). 6.12.2023. Luettu 9.3.2024.

Igini, Martina. Earth.org. 2023. 10 concerning fast fashion waste statistics. Verkkoaineisto. (<https://earth.org/statistics-about-fast-fashion-waste/>). 21.8.2023. Luettu 25.2.2024.

Impact international. 2021. Fast fashion at a human cost - Zara fashion retailer chooses sales over ethics. Verkkoaineisto. (<https://impactpolicies.org/news/226>). 5.7.2021. Luettu 9.3.2024.

Inditex. 2022. Workers at the centre. Verkkoaineisto. (https://static.inditex.com/annual_report_2022/pdf/Workers-at-the-Centre-2022.pdf). Luettu 9.3.2024.

Inditex. Sustainability. Verkkoaineisto. (<https://www.inditex.com/itxcomweb/en/sustainability#production>). Luettu 11.3.2024.

International Labour Organization. Labour standards. Verkkoaineisto. (<https://www.ilo.org/global/standards/lang--en/index.htm>). Luettu 1.3.2024.

Jyväskylän Yliopisto. 2015. Koppa, Vertaileva tutkimus. Verkkoaineisto. (<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/vertaileva-tutkimus>). 23.4.2015. Luettu 20.2.2024.

Jyväskylän Yliopisto. 2021. Koppa, Laadullinen tutkimus. Verkkoaineisto. (<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>). 28.10.2021. Luettu 20.2.2024.

Kestavakehitys.fi. Agenda 2030 - toimintaohjelma. Verkkoaineisto. (<https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>). Luettu 20.2.2024.

Kestavakehitys.fi. Tavoite 13, Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan. Verkkoaineisto. (Tavoite-13 - Kestävä kehitys (kestavakehitys.fi)). Luettu 21.2.2024.

Kollbrunner, Timo. Public Eye. 2021. Toiling away for Shein. Verkkoaineisto. (<https://stories.publiceye.ch/en/shein/>). 11.2021. Luettu 22.3.2024.

Liu, Juliana. CNN Business. 2022. Shein tells suppliers to end long working days at factories by end of the month. Verkkoaineisto. (<https://edition.cnn.com/2022/12/06/business/china-shein-labor-conditions-investment-hnk-intl/index.html>). 6.12.2022. Luettu 27.3.2024.

Loeb, Walter. Forbes. 2023. Shein, global fashion manufacturer, will go public in 2024. Verkkoaineisto. (<https://www.forbes.com/sites/walter-loeb/2023/12/11/shein-global-fashion-manufacturer-will-go-public-in-2024/>). 11.12.2023. Luettu 21.3.2024.

Matskasis, Louise. Tobin, Meaghan. Chen Wency. 2021. Rest of World. How Shein beat Amazon at its own game - and reinvented fast fashion. Verkkoaineisto. (<https://restofworld.org/2021/how-shein-beat-amazon-and-reinvented-fast-fashion/>). 14.12.2021. Luettu 28.3.2024.

Morgan, Emma. Eco-Stylist. 2023. How ethical is Shein? Is Shein bad for the environment? Let's discuss. Verkkoaineisto. (<https://www.eco-stylist.com/its-time-to-find-ethical-alternatives-to-fast-fashion-giant-shein/>). 5.3.2023. Luettu 31.3.2024.

Patagonia. 2020. Employment standards & implementation guidance. Verkkoaineisto. (<https://www.patagonia.com/static/on/demandware.static/-/Library-Sites-PatagoniaShared/default/dwd52f9d06/PDF-US/Patagonia-Migrant-Worker-Employment-Standards-V2-0-English.pdf>). 1.11.2020. Luettu 4.3.2024.

Patagonia. Working with factories. Verkkoaineisto. (<https://www.patagonia.com/our-footprint/working-with-factories.html>). Luettu 2.3.2024.

Patagonia. Living wage. Verkkoaineisto. (<https://www.patagonia.com/our-footprint/living-wage.html>). Luettu 2.3.2024.

Patagonia. Migrant workers. Verkkoaineisto. (<https://www.patagonia.com/our-footprint/migrant-workers.html>). Luettu 4.3.2024.

Patagonia. Home page. Verkkoaineisto. (<https://www.patagonia.com/home/>). Luettu 1.3.2024.

Patagonia. Supply chain environmental responsibility program. Verkkoaineisto. (<https://www.patagonia.com/our-footprint/supply-chain-environmental-responsibility-program.html>). Luettu 6.3.2024.

Patagonia. Regenerative organic certified programs. Verkkoaineisto. (<https://www.patagonia.com/our-footprint/regenerative-organic-certification.html>). Luettu 7.3.2024.

Public Eye. Homepage. Verkkoaineisto. (<https://www.publiceye.ch/en/>). Luettu 22.3.2024.

Queen of Raw. Home page. Verkkoaineisto. (Queen of Raw - Materia MX SaaS Software). Luettu 31.3.2024.

Raja, Kirtana. IBM. 2023. The future of fashion is fashionably transparent and sustainable. Verkkoaineisto. (<https://www.ibm.com/blog/the-future-of-fashion-is-fashionably-transparent-and-sustainable/>). 16.3.2023. Luettu 29.2.2024.

Rajvanshi, Astha. Time. 2023. Shein is the world's most popular fashion brand - at a huge cost to us all. Verkkoaineisto. (<https://time.com/6247732/shein-climate-change-labor-fashion/>). 17.1.2023. Luettu 31.3.2024.

Rankin, Jennifer. The Guardian. 2022. EU wants to force fashion firms to make clothes more durable and recyclable. Verkkoaineisto. (<https://www.theguardian.com/environment/2022/mar/30/eu-wants-to-force-fashion-firms-to-make-clothes-more-durable-and-recyclable>). 30.3.2022. Luettu 27.2.2024.

Reklev Stian. Carbon pulse. 2022. Spanish fashion group signs 3-year nature protection deal with WWF. Verkkoaineisto. (<https://carbon-pulse.com/185745/>). 21.12.2022. Luettu 15.3.2024.

Scandariato, Giuseppe. Econyl. Why is a living wage essential to sustainable fashion. Verkkoaineisto. (<https://www.econyl.com/magazine/why-is-a-living-wage-essential-to-sustainable-fashion/>). Luettu 24.2.2024.

SCM Globe. 2020. Zara clothing company supply chain. Verkkoaineisto. (<https://www.scmglobe.com/zara-clothing-company-supply-chain/>). Luettu 11.3.2024.

Shein. 2023. Introducing evoluSHEIN by Design, our Initiative to Promote Sustainably Focused Materials. Verkkoaineisto. (<https://www.sheingroup.com/protecting-the-environment/introducing-evolushein-by-design-our-initiative-to-promote-sustainably-focused-materials/>). 19.6.2023. Luettu 31.3.2024.

Spark Success. Verkkoaineisto. (<https://sparksuccess.com/sustainability-leadership/>). Luettu 20.2.2024.

State of Matter. 2022. The negative effects of the fast fashion business model. Verkkoaineisto. (<https://stateofmatterapparel.com/blogs/som-blog/the-fast-fashion-environmental-impact>). 9.9.2022. Luettu 24.2.2024.

Suomen YK-liitto. 2022. Kestävä kehitys. Verkkoaineisto. (<https://www.yk-liitto.fi/kestava-kehitys>). 2022. Luettu 20.2.2024.

Tabuchi, Hiroko. The New York Times. 2022. How fashion giants recast plastic as good for the planet. Verkkoaineisto. (<https://www.nytimes.com/2022/06/12/climate/vegan-leather-synthetics-fashion-industry.html>). 12.6.2022. Luettu 6.3.2024.

Textile exchange. Home page. Verkkoaineisto. (<https://textileexchange.org/>).
Luettu 11.3.2024.

The Or Foundation. Home page. Verkkoaineisto. (Mission | The Or Foundation).
Luettu 31.3.2024.

TraceX Technologies. 2024. Traceability in fashion industry. Verkkoaineisto.
(<https://tracex.tech.com/traceability-in-fashion-industry/>). 8.1.2024. Luettu
29.2.2024.

Ulkoministeriö. Agenda 2030 - kestävä kehityksen tavoitteet. Verkkoaineisto.
(<https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>). Luettu 20.2.2024.

UN Fashion Alliance. UN Alliance for sustainable fashion. Verkkoaineisto.
(Home - The UN Alliance for Sustainable Fashion (unfashionalliance.org)). Lu-
ettu 21.2.2024.

Yurkevich, Vanessa. CNN Business. 2023. Violent wage protests in Bangladesh
could hit top fashion brands. Verkkoaineisto. ([https://edi-
tion.cnn.com/2023/11/09/business/bangladesh-wage-hike-protests-fashion/in-
dex.html](https://edition.cnn.com/2023/11/09/business/bangladesh-wage-hike-protests-fashion/index.html)). 9.11.2023. Luettu 2.3.2024.

Zara. Home page. Verkkoaineisto. (<https://www.zara.com/es/>). Luettu 9.3.2024.

Zara. Join life. Verkkoaineisto. ([https://www.zara.com/fi/fi/z-join-life-
mkt1399.html](https://www.zara.com/fi/fi/z-join-life-mkt1399.html)).
Luettu 14.3.2024.

Liite 2. Patagonian tehtaalle FLA:n teettämän kartoituksen pohjalta laadittu taulukko.

FLA Code Element	Number of Violations

Liite 3. Materiaalihankintojen jakautumistavoite.

Uusilla menetelmillä tuotettuja kuituja	25%
Kierrätetty tekstiili	40%
Luonnonmukainen ja uudistuva viljely	25%
Muut ensisijaiset vaihtoehdot	10%

Liite 4. Sheinin tavarantoimittajien jako toimitusketjussa.

Taso	Vaatetehdas
Taso	Materiaalien jalostus
Taso	Raakamateriaali

Liite 5. Kestävyden arviointitaulukko.

	Toteutunut	Toteutuksessa	Suunnitteilla	Toimet tekemättä / ei tiedossa
Tuotanto				
Työntekijät				
Ympäristötoimet				